

VEČERNI LIST

Posamezna številka 60 vin.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 60 vin.

Cene po pošti:

za celo leto . K 84—

za pol leta . K 42—

za četrt leta . K 21—

za 1 mesec . K 7—

Za Ljubljano mesečno 7 K

Za inozemstvo mesečno K 12—

Uredništvo in uprava:

Kopitarjeva ulica št. 6

Uredn. telefon štev. 50

Jugoslovanski parlament razpravlja o jadranskem vprašanju.

Vesničeva izjava.

D' Annunzio zasedel Sušak.

Ljubljana, 31. maja. V soboto je došlo iz Belgrada poročilo o petkovi seji parlamenta, v kateri je posl. Angelinović vprašal min. predsednika, kaj namerava vlada ukreniti z ozirom na to, ker hoče D' Annunzio zasedel Sušak.

G. ministrski predsednik dr. Vesnič je odgovoril na to vprašanje: Na vprašanje g. poslanca dr. Angelinovića mi je čast odgovoriti: Vlada je obveščena, da namerava d' Annunzio s svojimi četami gotovega dne in gotove ure zavzeti Sušak. Isti trenutek, ko je vlada dobila to poročilo, je v prvi vrsti obvestila kraljevsko italijansko vlado, da bi tako postopanje izzvalo v naši zemlji zelo nepovoljno razpoloženje in da bi bila naša kraljevska vlada primorana, proti temu činu podvzeti korake, ki jih ji nalaga njena dolžnost. Kraljevska vlada je že vnaprej odklonila vsako odgovornost za sebe in za posledice, ki bi mogle nastati iz tega dejanja. Istočasno je obvestila o tem svojem koraku zavezniške in prijateljske vlade ter naročila naši delegaciji na mirovni konferenci, da o tem od svoje strani obvesti vrhovni svet odnosno konferenco ambasadorjev. Obenem so bile izdane primerne navedbe naši vojski. (Dolgotrajno ploskanje in odobravanje po vsej zbornici.)

Istočasno je došlo iz Pariza naslednje poročilo: »Petit Parisien« javi naslednje: D' Annunzio se je na čelu svojih vročerknežev polastil Sušaka, hrvatskega predmestja, ki ga loči od Reke le Rečica. Dogodek, čigar posledice bi mogle biti nepreračunljive, je nenadoma zapletel italijansko-jugoslovanske odnose v trenutku, ko so se zopet začela medsebojna pogajanja. Jugoslovanska vlada je italijansko vlado, kakor tudi zaveznike obvestila, da se bo z silo ustavila vsakemu dejanju, ki bi bilo naperjeno proti njenemu narodu.

LDU Belgrad, 28. maja. (Nadaljevanje 93. seje začasnega narodnega predstavništva.) Narodni poslanec g. Biankini povzame besedo in izjavi začetkom svojega govora, da bo govoril v svojem imenu kot še neosvojen suženj in v imenu svojih bratov na Jadranskem morju, ki so pod tujim italijanskim jarmom, italijanskim jarmom, ki je hujši, kakor avstrijski jarem. Potem obtožuje v dve in pol ure dolgem govoru »bivše propadle zaveznike«, ker gledajo pasivno, kako postopajo Italijani z našim narodom v okupiranih krajih. Govornik navaja celo vrsto grozot in strahot, ki se dogajajo pod okupacijsko oblastjo v Dalmaciji, posebno pa na otoku Korčuli. Dalje obtožuje govornik »bivše in propadle zaveznike«, da mirno gledajo, kako Italijani trpinčijo one nesrečnike, ki so jih odvedli v deportacijo. Dalje govori o veliki bedi dalmatinskih beguncev, ki prihajajo v Ameriko, na Francosko in v Belgrad. Belgrajska vlada jim žalibog ne daje toliko pomoči, kakor bi mogla. Edino največjo pomoč dobivajo begunci od ameriške misije in »kola sester SHS«. Za to pomoč se jim iskreno zahvaljuje. Z iskrenimi besedami se zahvaljuje Ameriki in posebno Wilsonu za pomoč, ker je edini imel toliko moči, da se je uprl zahtevam zaveznikov. Nato razpravlja o Wilsonovi črti in govori obširno o važnosti Trsta, Gorice in posebno Reke. Govornik zaključuje s pozivom na narodno predstavništvo, naj stori vse, kar je mogoče, da se rešijo okupirani kraji. Predsednik odredi 10 minut odmora.

Po odmoru govori Jaša Prodanović (republikanec), ki poudarja posebno to, česar ni v vladni deklaraciji. Obširno govori o korupciji, ki je znak naše moralne degeneracije. Govori o korupciji bank in anarhiji uradništva, o gazenju zakonov ter navaja kot primer cenzuro ter kritizira obliko naše uprave. Posebno poudarja, da rešiti in prirediti v Srbiji smejo izdajati svoje liste in prirediti shode, česar na Hrvatskem in v Sloveniji ni. Govornik ostro kritizira vladne navedbe o sklepanju ustave za kra-

jestvo SHS in zahteva, da se sklene ustava samo za državo SHS. — Predsednik zaključuje sejo ob 21. ter odredi prihodnjo sejo za jutri ob 9. zjutraj.

LDU Belgrad, 29. maja. Podpredsednik dr. Ribar otvori 94. redno sejo začasnega narodnega predstavništva. Ko prečita tajnik dr. Lončar zapisnik in ko se popravijo formalnosti, dobi prvo besedo posl. Knežević, ki obširno govori o socializmu in boljševizmu in o razlikah, ki obstajajo med njima. Za njim govori posl. Petrovič v imenu Radikalnega kluba, ki izjavlja, da bo glasoval za zaupnico vladi.

Za njim dobi besedo posl. Drašković v imenu Demokratske zajednice, potem pa poda ministrski predsednik dr. Vesnič svojo deklaracijo:

NOVA VESNIČEVA IZJAVA.

Gospoda, prosim vas, ozirajte se na to, da nikakor ne bom mogel odgovoriti na vse, kar se je razpravljalo v tem parlamentu radi vladne izjave, gotovo se to tudi vam ne zdi potrebno, ker bi se diskusija o vladni izjavi preveč zavlekla in izzvala nova pojasnila, za katera sedaj ni mesta. Preden preidem na vprašanja, o katerih bom pojasnil stališče vlade, bom podal dve klavzuli. Mislim, da bom s tem podal naziranje vlade in naziranje četudi ne celokupnega, pa vendar velikega dela začasnega narodnega predstavništva samega. Prvo klavzulo podajam proti izrazom, ki so morada tudi nehoti bili izrečeni, to je proti izrazu g. poslanca Popadiča. Gospoda, nikakor ne moremo pripustiti, da bi se v parlamentu delala kakršnakoli razlika v patriotizmu naših državljanov vsega našega kraljestva (Tako je, vrlo dobro), ker vemo, da ako je šumadinski kmet, po svojem geografskem položaju in tradiciji doprinesel gotovo in nesporno največje žrtve za narodno ujedinjenje, vemo tudi, da so od prve vstaje našega naroda leta 1784 sodelovali na enako patriotski način naši bratje, ki so prihajali iz svojih krajev v našo domovino in s tem dopolnili to veliko skupno delo. (Tako je!) — Ravnotako podajam klavzulo proti izrazom in gotovim izjavam prečastitega in spoštovanega člana g. poslanca Biankinija. Vsi čutimo in z njim delimo trpljenje, ki ga morajo sedaj prenašati njegovi bližnji rojaki. V tem pogledu mislim, da med nami ni razlike. Naloga nas vseh je, da storimo vse, da se ta bol vsaj ublaži, ako se ne prekine popolnoma. Ako bi se bil prečastiti in spoštovani poslanec Biankini omejil na izražanje tega čuta, bi se morali mi vsi s svojo dušo zlagati z njim. Ali gospoda, spoštovani g. poslanec je pod vtisom razpoloženja šel dalje in privedel ne samo našo vlado, temveč obenem tudi začasno narodno predstavništvo in vso deželo v položaj, kakršnega nam on vsekakor ni želel in kakršnega nam on po svoji politični izkušnji ne more želeli. Mi ne smatramo svojih zaveznikov niti za »bivše«, niti za »propadle«. S temi zavezniki, s temi prijatelji smo se borili, z njimi smo bili skupaj, z njimi smo lili in mešali našo kri, samo z njimi smo mogli dovršiti naše veliko narodno ujedinjenje, in samo z njim nam bo mogoče dovršiti ono, kar je v tem oziru ostalo nepopolno. Ali, gospoda, da bomo to mogli in da bomo lahko računali na zaveznike, ne smemo nikdar zahtevati, da se osvobodimo svojih obvez, ki nam jih nalaga istočasno naš tovariški položaj. Mi smo dolžniki zaveznikov (Biankini vpraša: »Ali nam oni ničesar ne dolgujejo?«) Mi moramo, gospoda, kot trgovci voditi račun o tem dolgu in obveznosti. To smo delali dosedaj in bomo tudi v bodoče, pa smo uverjeni, da bodo tudi naši zavezniki, kakor dosedaj, tako tudi v bodoče istotako nastopali proti nam. Nadejamo se celo, da bodo mogli storiti to v bodoče v večji meri kakor dosedaj, ker se bodo tudi sami polagoma oprostili obvez, ker bodo v bodoče vedno bolj uvidevali, kolika je stvar, za katero so se

vsi borili in za katero se borimo pravično.

Prva in resna opomba glede vladne izjave obstaja v tem, da se je stavilo vprašanje, zakaj vlada v svoji izjavi ni ničesar povedala o jadranskem vprašanju. Meni je, gospoda, drago, da se je vlada od raznih strani složno očrnila. Upam pa, da mi bo ravno tako lahko dati odgovor in pojasnilo glede te očrnitve. Gospoda! V vladni izjavi se nismo dotaknili jadranskega vprašanja prvič vsled tega, ker je v tem trenutku v teku. Tega nismo storili iz taktičnih razlogov ter vsled tega ni bilo treba vedeti za to, kar so v Rimu delali prej, niti za to, kar delajo v Rimu danes. Smatramo za pravilno mednarodno zahtevo, da predstavništvo, v katero imamo popolno in nedeljeno zaupanje, vedno informiramo, kadar začnemo kak posel. Obenem smo smatrali, da bi, karkoli bi dejali v tem vprašanju v svojo izjavo, s tem izzvali diskusijo, ki bi utegnila otežkočiti položaj vlade in naše delegacije.

Ali, gospoda, še drug in mnogo važnejši razlog je, vsled katerega smo smatrali, da ne omenimo tega vprašanja v tem trenutku, in sicer razlog, da je bilo ne samo nepotrebno, temveč da je bilo tudi nesporno odveč o tem govoriti. Ta razlog je da niti trenutek nismo dvomili, da je vse naše narodno predstavništvo brez razlike, ali je v valdi zastopano ali ne, v tem vprašanju enodušno. (Od vseh strani se čujejo glasovi: Tako je! Burno odobravanje.)

Gospoda, mi smo smatrali za dolžnost, da začasnemu narodnemu predstavništvu objavimo v prvi vrsti to, kar nismo smatrali, da je potrebno s splošnega vidika, pa nam je bilo potrebno njegovo sodelovanje. To samo od sebe dovede do vprašanja naših zapadnih mej in naših odnosov napram Italiji.

MI IN ITALIJA.

V tem trenutku smatram za svojo dolžnost, da o tem vprašanju povem ono, kar je nepotrebno in akr se samo po sebi lahko reče. Na prvem mestu moram izja-

Škofa Jegliča 70letni jubilej.

Ljubljana, 31. maja. Katoliško ljudstvo je na slovesen način proslavilo 70 letni jubilej svojega škofa, ki je po svojem apostolskem delovanju podoben — kakor je dejal v slavnostnem cerkvenem govoru škof dr. Karlin — svojemu velikemu predniku Tomažu Hrenu. V soboto popoldne je škofu priredila akademska mladina v Ljudskem domu svečano akademijo, zvečer pa še »Ljubljana« lepo uspel koncert, na katerem je občinstvo jubilaru prirejalo pri-srčne ovacije.

Včeraj dopoldne se je v stolnici vršila velika cerkvena slovesnost, pri kateri je jubilar pontificiral slovesno sv. mašo, škof dr. Karlin pa mu je govoril slavnostni govor. Višek cerkvene slovesnosti pa je bilo pismo, prebrano s prižnice po sv. maši, v katerem sv. Oče častita jubilaru k njegovemu prekrasnemu jubileju ter naglašja v toplih besedah njegove izredne zasluge za katoliško cerkev in za slovensko ljudstvo. Nato je prevzvišeni podelil vsem navzočim papežev blagoslov. Slovesnosti so se udeležile razne kršč. socialne organizacije z zastavami.

Po cerkveni slovesnosti so se kršč. soc. organizacije poklonile jubilaru ter mu

viti — in v tem je ena izmed klavzul glede včerajšnjih govornikov, — da niti vlada, niti narodno predstavništvo ne more, niti jima ni treba smatrati Italije kot neprijateljsko deželo. Z Italijo moramo, gospoda, razpravljati v težkem in velikem vprašanju. Tu moramo pokazati odločnost in energijo, da rešimo to vprašanje z vsemi sredstvi, ki so nam na razpolago. Ravnotako je treba, da imamo v tej borbi v prvi vrsti razloge, s katerimi prisilimo nasprotno stranko, da resno pretresuje vse naše zahteve. Vsi smo složni v tem, da morejo biti med nami in Italijo prijateljski in normalni sosednji odnosi v obojestransko korist samo tedaj, ako ostane v teh odnosih čim manj vzrokov za spore. Mi vsi in ves svet ve, da bi bila najpravičnejša pot za rešenje našega spora ta, da bi Jadransko morje po sredini postalo meja med našo mlado in svežo državo in Italijo, meja, preko katere bi eden drugemu lahko nudili prijateljsko roko. Toda, gospoda, zelo verjetno je v današnjem trenutku, da take rešitve z Italijo najbrže ne bomo mogli doseči, ko je ni ni mogel doseči niti naš najboljši prijatelj, kateremu je g. Biankini v svojih starih letih pel himno, himno, ki jo je ta nesporno in popolnoma zaslužil. Naši najboljši prijatelji nam niso mogli pomagati, da v tem trenutku dosežemo tako rešitev; zato glejmo, da rešimo naše spore z Italijo, kakor sem rekel, na način, ki bi omogočil dobre in prijateljske odnose med dvema državama, ki bi pustili na našem narodnem telesu najmanj ran in ki bi obenem omogočili našim bratom, kakor tudi Italijanom, ki ostanejo pri nas, življenje v teh krajih in razvoj normalen in da tako tudi pripravimo deželo za izboljšanje te rešitve, kolikor ne bi mogla zadovoljiti niti ene, niti druge strani, posebno nas ne. V tej smeri in duhu mora delati kraljeva vlada, v tej smeri in duhu mora delati naša delegacija in za to smer in ta duh prosimo privolitve in soglasnosti narodnega predstavništva.

izražale voščila in udanost. V imenu krščansko-socialnega delavstva se je poklonila svojemu škofu večja deputacija delavskih organizacij: JSS, konsumno delavsko društvo in del. stavb. društvo.

Popoldne je Orlovska Zveza na izrednem obnem zboru izvolila škofa dr. Jegliča za svojega častnega člana. Ob petih popoldne se je vršil telovadni nastop v nabito polni dvorani hotel Union. Pri tej priliki je preds. br. Pirc ob viharjih ovacijah nagovoril jubilara ter mu izročil lepo diplomu častnega članstva. Po zaključeni slavnosti je odhajajočega vladiko obkolil številni orlovski naraščaj ter ga z otroško ljubeznijo pozdravljal in spremljal.

Dnevi jubileja so minuli. Ostanejo pa vtisi, ki so jih te slavnosti rodile: Katoliško slovensko ljudstvo je ob 70 letnici svojega višjega dušnega pastirja pokazalo svojo veliko ljubezen, udanost in zvestobo do katoliške cerkve, katere najvrednejši zastopnik je 70 letni mož dela in žrtev, ljubezni in dobrote: dr. Jeglič!

V njegovem taboru je slovensko ljudstvo! To je pokazala slavnost 70 letnega jubileja!

Slavlje na Krekovem grobu.

Odkritje nagrobnika dr. Jan. Ev. Kreku.

Ljubljana, 31. maja. Včeraj ob 11. uri dopoldne se je vršila na pokopališču pri Sv. Križu slovesnost odkritja nagrobnega spomenika pokojnemu voditelju slovenskega delavstva dr. Janezu Ev. Kreku. Slovesnosti se je udeležil predsednik dež. vlade dr. Brejc s soprogo, člani vlade, general Smiljanič s štabnimi častniki, župan dr. Tavčar s soprogo, zastopniki raznih civilnih uradov, korporacij in društev, med drugimi S. K. S. Z. z zastavo, pevska zveza »Ljubljana« z zastavo, pevsko društvo »Slavec« z zastavo, pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« z zastavo, šentpetersko društvo z zastavo, zastopstvo Orlov, ga-

silci itd. Posebno številno je bilo zastopano krščansko socialno delavstvo.

Slovesnost je otvoril pevski zbor »Glasbene Matice« pod vodstvom ravnatelja M. Hubada s petjem žalostink.

Na to je imel slavnostni govor pisatelj župnik F. S. Finžgar, ki je med drugim poudarjal zasluge velikega pokojnika za ujedinjenje jugoslovanskega naroda. Vse delo dr. Kreka je bilo posvečeno blaginji tega naroda. Bil je prvi mož, ki je razširjal pri nas socialno misel. Njegova veličina pa je bila v tem, da je bil iskren Jugoslovan, da je storil vse, da doseže svobodo svojega jugoslovanskega naroda. To je ta-

krat, ko je imelo le malo ljudi pogum, nastopiti odkrito za to idejo. Tej ideji ni postavil samo svoje življenje, ampak tudi strankarske koristi. Može nesebične poštenosti je vedel, da je politika demagožstva za narod brez koristi, ker mu izpodre nprave temelje, na katerih stoji javno življenje. Nagrobni spomenik kot izraz okamenel narodove žalosti pa bodi večni živ klicar vsem: Pojdimo za njim na cesto nesebične poštenosti v delu za blagor domovine.

Govor je izzval živahno pritrjevanje, na kar je govoril lep govor dr. Megler v imenu Hrvatov, dr. Markulin pa v imenu hrvatske ljudske stranke, poudarjajoč, kako se dr. Krek v zadnjih časih svojega življenja ni strašil truda, da je prepotoval vse hrvatske pokrajine, navdušujoč za jugoslovansko idejo. Vzgojil je tudi med Hrvatst zastopnike svojih idej, med njimi drugo svojo osebnost pokojnega dr. Roguljo, ustanovitelja hrvatske ljudske stranke.

Za njim je govoril ruski begunec iz Odesse g. Markov, ki se je v imenu »Ruskega kruška« spominjal velikih zaslug slovenskega apostola za svobodo slovanstva.

Predsednik odbora za Krekov spomenik vladni svetnik dr. Detela je naglašal, da spomenika pokojniku nista postavila niti država, niti dežela, ker sta bila ob njegovi smrti še v rokah nasprotnikov jugoslovanstva. Postavil je spomenik hva-

ležni narod sam onemu, ki je proglasil za najsvetejše načelo, da so vsi narodi enakopravni, da je pravica za vse enaka. Ne moremo postati vsi slavni možje, naša dolžnost pa je, častiti slavne možje. Prosi navzočega g. župana, da v imenu občine prevzame v svoje varstvo spomenik.

Župan dr. Tavčar izjavi na to, da se je občina ljubljanska iz vsega srca rada odzvala, da prevzame v varstvo spomenik možu, ki je bil med nami prvi zastopnik socialne in gospodarske pravičnosti, ki je bil svetli reprezentant tistega navdušenja, iz katerega je vstala naša blagoslovljena Jugoslavija. Pozivlja končno k skupnemu delu v medsebojni ljubezni za blagor jugoslovanskega naroda, da bo mogel kljubovati vsem nasprotnim namenom sovražnikov. Izreka trdno prepričanje, da to ne bo zadnji spomenik, ki ga je postavil narod velikemu možu. V imenu občine zastavlja besedo, da bo čuvala spomenik tudi takrat, kadar bo stal na čelu mesta morebiti kdo drug.

Pesnik Oton Župančič je za tem prečital pozdravni brzojavki ministrov St. Protiča in dr. Korošca, ki sta se opravičila, ker se slavnosti nista mogla udeležiti. Slovesnost je zaključil pevski zbor »Glasbene Matice« z žalostinkami. Na grobo položili krasne vence S. K. S. Z. z napisom »S. K. S. Z. svojemu očetu in ustanovitelju«, nadalje Ruski kružok v imenu ruskih ujetnikov, Češka Obec in drugi.

Nova pota jugoslovanskih kumunistov.

Zadnji ponesrečeni štrajk in odločni protikomunistični preobrat, ki se je tedaj in posledje izvršil v duhovnih celokupnega prebivalstva v Jugoslaviji, je komuniste prepričal, da je vsaka nada na uresničitev komunistične sovjetske države potom revolucije — prazna. To pa tembolj, ker se je očividno tudi pretežna večina proletariata samega v srednje- in zapadnoevropskih državah revoluciji odpovedala in se odločila za demokratski bojni način, za načelo evolucije — razvoja. Jugoslovanskim komunistom ni preostalo drugega, nego da računajo z razmerami in izpremenne metodo ter izbere namesto revolucije demokratsko pot do uresničenja svojih ciljev. To so tudi storili, kakor izhaja iz članka »Jugoslavlani in problemi socialne revolucije«, ki ga je povodom kongresa komunistične stranke v Vukovaru napisal v »Novi Istini« prvi komunistični voditelj dr. Mijo Radošević. Tu piše med drugim:

»Socialni, gospodarski ustroj Jugoslavije ne kaže niti najmanj tolažljive slike za možnost in zrelost socialne revolucije z njeno lastno močjo. To je dežela male posesti, dočim je industrijski proletarijat razkropljen v neznatne kosce, tako da znašajo njegova najmočnejša središča 20 do 30 tisoč delavcev. Vsakomur, ki zna marksistično abecedo, je jasno, da dežela malega posestnika ni zrela za socializem... Stvarnih pogojev za socialistično revolucijo pri nas ni, ker manjka pravega nositelja za to idejo... Sicer je pa socialna revolucija vsepovsod na pohodu, ostvarja se, gre svojo pot. Seveda ne s tako brzino, kakor mnogi pričakujejo. Le-ti so v zmoti in ne poznajo zakonov socialne revolucije niti razvoja v mišljenju in dogodkih tretje internacionale same... V ostalem svetu razpada kapitalizem vsled starostne oslabelosti, v Jugoslaviji je kapitalizem slab, ker je še v otroški dobi. Tretja internacionala priporoča proletariatu v deželah starega kapitalizma taktiko sredine. Kakšna bodi taktika jugoslovanskih komunistov? V Jugoslaviji imamo danes močno organizirano vojsko, policijo, žandarmerijo in potem še belo gardo raznih sindikalnih organizacij. Ali je tu mogoče zavzeti oblast z navalom oboroženih mas. Mi smo obsojeni, da se kakor ostale zapadnoevropske države borimo v dolgi dobi mučne in požrtvovalne borbe.«

Temu bi dodali mi le to: Ta dolga, mučna in požrtvovalna borba bo najboljša preizkušnja za komunistični program in njegove ljudi. Kar je zmotnega in gnjilega, bo razpadlo ozir. odpadlo. Kar bo ostalo, bo vse nekaj drugega, nego je to, kar se danes krije z imenom komunizma.

Ta izjava voditelja komunistov Radoševića pa nam dokazuje tudi, kako prav je imelo krščansko-socialno delavstvo, ko se je ob nameravanem zadnjem generalnem štrajku postavilo z odločnostjo proti blaznim poskusom komunistov, ki morajo danes sami priznavati, da so njihova pota bila napačna. Krščanskemu delavstvu je to v zadoščenje. Krščanska organizacija je šla pravo pot in ji ni treba šele iskati izhoda in izgovorov. Nam gre za to, da s čim manjšimi žrtvami dosežemo čim več socialnih uspehov za delavstvo. To je pot krščanske organizacije. Vedno smo podurjali, da se da po demokraciji vsaj približno preosnovati družba na načelih krščanske pravičnosti. Komunisti, ki so demokracijo odklanjali, jo danes sami zopet kličejo na dan.

Naša pot je bila prava; zato korakamo po njej dalje v novih bojih po nove uspehe!

JUGOSLOVANSKA MIROVNA DELEGACIJA.

LDU Belgrad, 30. maja. Naši delegati na mirovni konferenci v Parizu Radović, dr. Rybař in dr. Žolger so oprošteni dolžnosti kot člani jugoslovanske mirovne delegacije. Našo državo bosta zastopala na mirovni konferenci odslej samo še dr. Trumbić in Pašić.

NAČRT USTAVE.

LDU Belgrad, 29. maja. Načrt ustave Stojana Protiča. (Konec.) Načrt ustave z dvema zbornicama ima 201 člana. V tem načrtu se nahajajo v glavnem samo odredbe za senat, v ostalem pa se zлага s prvim načrtom. Senat bo tako sestavljen: iz 62 senatorjev, katere volijo pokrajine proporcionalno po številni moči prebivalstva in 69 senatorjev, katere volijo industrija, trgovina, obrtniki, delavci in poljedelske zadruge, od katere vsak voli po 7 senatorjev, ter vseučilišča v Belgradu, Zagrebu in Ljubljani vsako po enega senatorja. Volitve senatorjev v pokrajinah se bodo vršile po načelu razmerja v narodnem predstavništvu. Volilne listine se glasijo za vso pokrajino. Mandat senatorjev traja šest let. Vsaka tri leta se senat obnavlja z volitvijo novih članov v eni polovici volilne edince. Za senatorje more biti voljeni oni, ki so dopolnili 40. leto in ki so državljani kraljestva SHS. Od senatorjev, ki jih volijo pokrajine, morata imeti dve tretjini diplome o dovršeni fakulteti. Senat se sestaja istočasno, kakor poslanska zbornica. Senat se nikakor ne razpušča. Predlog, ki ga je sprejela ena zbornica, se pošlje na dnevni red druge zbornice. Ako ga sprejme tudi druga zbornica v celoti brez izpremembe, se smatra, da je predlog sprejet v narodnem predstavništvu. To so v ustavnem načrtu g. Protiča glavne novosti. Vse druge odredbe se zlagajo v glavnem s predpisi srbske ustave od 5. junija 1903.

VARŠAVA SE PRIPRAVLJA ZA BRAMBO.

LDU Bazel, 29. maja. (ČTU) »Daily Mail« poroča iz Varšave: Varšava je pripravljena za obrambo. Lepaki naznanjajo ogrožanje Poljske po bližajočih se boljševikih. Kakor javljajo »Times«, so pomaknili boljševiki fronto Vilna—Minsk dalje. Boljševiki obstreljujejo Minsk iz težkih topov. Železnica proti Varšavi je pod artilerijskim ognjem boljševikov.

Politične novice.

+ Socialni demokrati in liberalci proti ženski volilni pravici. Kakot poroča belgijski list »Epohe«, so socialdemokrati in liberalci protestirali proti temu, ker so slovenske delavske in kmetske žene dobile volilno pravico. Lepi demokrati so to in še lepši socialisti. Da so kapitalisti proti ženski volilni pravici, ni čudno, da pa so tudi socialisti, to bo slovenskemu delavstvu pokazalo, da slovenski socialisti niso nič drugega kot priveske kapitalistov!

+ Socialist razkriva korupcijo socialistov. V sobotni seji parlamenta je srbski socialist Knežević napadel delovanje bivših socialističnih ministrov Kristana, Korošca in Buksega. Dokazoval je, da so ti socialistični ministri v vsem popuščali demokraciji in postali samo navadne figure v rokah Pribečevića. Krivi so, da je tako dolgo vladal režim šarlatanov, ki je bil samo v eni smeri obilježen, namreč v smeri izvoznicarjev in kapitalistov. Socialistični ministri so rodili komunizem, ki jim je med tem slabo plačal njihovo delo, tako

da se danes ogledavajo za vojsko, brez katere so ostali osamljeni. Vaša Knežević je nato opisoval nekorektnost in korupcijo bivših socialističnih ministrov, ki so n. pr. postavili v Novem Sadu socialističnika Opaloviča za šefa nekakega oddelka, ki sploh ne obstoji. Namestili so ga samo radi tega, da urejuje socialistično »Svobodo«. V isti seji se je socialdemokrat Korošć branil očitka, češ da je milijonar. Pri-povedoval je, da to ni res, a verjel mu ni nihče, ker — kakor pravi poročilo — njegove premoženjske razmere vsak dobro pozna. Ni čuda, da bogati socialisti tako drže s kapitalisti. Zato jih je tudi tako zadel beseda o »zlatih socialistih«.

+ Demokratsko stališče v ustavnem vprašanju. »Riječ« zavzema v uvodniku dne 29. maja stališče v ustavnem vprašanju, v kolikor tiče razdelitve v upravne enote. Izreka se proti velikim enotam; posamezne pokrajine naj ne bi presegale 100 do 200 občin. To utemeljuje s tem, da je le v takem obsegu mogoče temeljito nadzorstvo nad upravo; tudi na Francoskem so prišli do prepričanja, da morejo departementi ohraniti svoj dosedanj obseg le, ako jim dajo samoupravo. Kdor hoče v Jugoslaviji pokrajine v duhu avstroogrškega sestava, mora hoteti federalizem z vsemi njegovimi posledicami. Vprašanje o obsegu samoprave, ki naj bi jo dobile posamezne pokrajine, pušča »Riječ« odprto.

+ Sklepi katoliške duhovščine v Nemčiji. Društvo katoliške duhovščine v Nemčiji »Pax« je na svojem občnem zboru brezpogojno obsodilo gibanje onega dela duhovščine, ki je sorodno češkemu odpadništvu. Ogromna večina nemške duhovščine se prej ko slej zvesto oklepa cerkve in svojih škofov. — Z ozirom na nove gledališke igre, v katerih židovski pisatelji sramote katoliško duhovščino, občni zbor slovesno protestira in zahteva od oblasti, da zagotove katoliški duhovščini tisto zakonito zaščito pred blatenjem, kakor jo uživa vsak drug stan.

+ Proti socialistični volilni geografiji. Kakor znano, si prizadeva avstrijska socialna demokracija, izločiti Dunaj in druge industrijske kraje iz zveze dosedanjih dežel in jih zvezati v samostojne pokrajinske enote. V teh novih, umetno in samovoljno sestavljenih deželah bi seveda imeli večino socialni demokrati. Ponekod se kmetje temu načrtu ne protivijo posebno, štajerci so se pa najodločneje oglašili proti njemu in zahtevajo, da štajerska ostane — v kolikor je ni okrnila že »predzrna zmagovalčeva pest« — brezpogojno cela in enotna.

Dnevne novice.

— Za konzistorijalnega svetnika je imenovan ravnatelj škofijskih zavodov g. Anton Koritnik.

— Treznostno gibanje med hrvatsko mladino. Letošnjo pomlad se je tudi na hrvatskih ljudskih in meščanskih šolah začela uvajati organizacija »Mladih junakov«, katere člani se odpovedo kajenju in alkoholu. Gibanje vodi učiteljica Anika Lukačević.

— Smodnik za industrijska podjetja. Komanda IV. armijske oblasti, ki obsega teritorijalno tudi celo območje Slovenije, sporoča, da se ponavljajo slučajji, da se posamezna rudarska in industrijska podjetja obračajo s svojimi prošnjami za nabavo razstrelil naravnost na upravo smodišnice v Kamniku. Ker imenovana ne more prodajati smodnika brez prejšnjega dovoljenja pristojne oblasti, se na ta način otežkoča delo in zakasnuje dobava razstrelil, s čimer so zopet oškodovana interesirana podjetja, ki se ponovno opozarjajo, da dovoljuje prodajo razstrelilnih snovi na teritoriju IV. armijske oblasti edino le njen komandant. Pri vlogah za nakup razstrelil je postopati po naredbah ministrstva vojne in mornarice O. A. B. št. 35.711 »Službene Novine« št. 120 z dne 23. oktobra 1919 in O. A. B. št. 45.952 »Službene Novine« št. 49. z dne 4. marca 1920.

— Umrl je v Kreševu 66letni fra Lovro Mihačević, bivši župnik in provincial v Albaniji in kasneje v Bosni. Zadnja leta je bival v pokoju v svojem rojstnem kraju Kreševu. Bil je vzoren in značajan duhovnik. Spisal je knjigo o Albaniji in se pečal z narodnimi običaji.

— Proti drugemu zakonu ločenih državnih uradnikov. V Avstriji morejo deželne vlade dajati ločenim dispens — izpregled prejšnjega zakona, nakar se morejo v drugo poročiti, čeprav prva žena še živi. Sedaj se je pa na Dunaju pripetilo, da sta po takem dvakrat oženjenem državnem uradniku zahtevali pokojnino obe ženi: prva in druga. Finančni državni urad je nato poslal vsem deželnim vladam navodilo, da ne smejo nobenemu državnemu uradniku izdati dispensa za drugi zakon, ako se tako prva kakor druga žena pravnoveljavno ne odpove pokojnini. Društvo za reformo zakona označuje to naredbo kot konec dispensnih zakonov za državne uradnike in napoveduje, da bo proti temu zavzelo stališče. Po mnenju

tega društva, mora dobiti pokojnino druga žena.

— Ukraden avtomobil. Avtomobil vredn 450.000 kron je bil ukraden v Zagrebu mehaniku Rutznerju. Tat Koroschetz Gustav se je odpeljal z avtomobilom proti Ljubljani.

Ljubljanske novice.

lj Ali bo kaj ali ne bo nič? Od vsepovsod poročajo, kako hitro in močno padajo cene živlom in drugim življenjskim potrebščinam. V Ljubljani tega težko pričakovanega blagoslova še ni nič čutili. Ali se njegov učinek morda umetno zadržuje, ker se prizadeji boje za v vojni nagrabljeno imetje? Naj se ne pozabi, da tisti, ki si že šest let odrekajo vsako boljšo hrano in hodiijo v zadnjih ostankih svojega perila in obleke, težko čakajo na znižanje cen potrebščinam. Celu v Avstriji so že znatno padle cene, kdaj pride vrsta tudi na nas?

lj Slučaj Perko in Koloča se bo jutri razpravljati pred ljubljansko poroto. Perko se izgovarja, da ni pri zdravi pameti, toda zdravniki so ugotovili, da je popolnoma normalen; dalje se zagovarja, da je cel teden, predno je izvršil svoj zločin na Golovcu, popival okoli. Ko je bil po izvršenem zločinu Perko prvič zaslišan pri policiji, je napravil vtis popolnoma normalnega mladega fanta, kateri ni niti v zadregi odgovarjal na vprašanja, katere mu je zelo hitro stavil poslušajoči revirni nadzornik g. Habe.

lj Pozabljen dežnik. Na koncertu v Unionu dne 29. maja t. l. je bil pozabljen v garderobi dežnik. Dobi se v Hrenovi ulici št. 13, I. nadstr. desno.

Izpred porotneaa sodišča.

OBISOJENI TATOVI.

Porota je v soboto pod predsedstvom nadsvetnika Zebreta obsodila poleg Šimenca še begunco Pavlo Nanutovo na dve leti težke ječe, ker je ukradla snazilec čevljev Kralju 100 dolarjev, za katere ji je dala gostilničarka Marija Sartori 10.000 kron in pri tej zamenjavi zaslužila samo 5500 K. Na pet let težke ječe je pa bil obsojen Albin Žagar z Urške gore, 19 letni pobalin, ki je kradel pri Mariji Repnikovi v Šmartnem pri Cerkljah in vlomil dne 4. aprila 1920 pri Mariji Štern v Šmartnem ter si pripravil veliko blaga, toda Šternova ga je zasačila, na kar jo je Žagar udaril po glavi in zbežal.

Danes predseduje porotnemu senatu svetnik Rekar, votanta sta dvorni svetnik Andolšek in nadsvetnik Vedernjak, obtožbi zastopa državni pravdnik dr. Ogoreutz.

ZVITE GOLJUFIJE.

Jakob Bricelj iz Spodnje Hrušice se zagovarja, ker je obtožen, da je 26 septembra 1919 v Ljubljani poštnega oficijala Martina Mlakarja z zvitiim prigovarjanjem, da je od stavbenega svetnika inženjerja Otahala poslan inkasirati račun za drva v znesku 6010 K 25 vin. in ga s popraviljem računa spravil v zmoto. Dobil je 21. januarja 1920 v Škofji Loki izval bil 1200 K, Anton Gregorič v Spodnji Hrušici pa 230.

V razpravi Bricelj ne zanikava, kar ga obdolžuje obtožnica. Po zaslišanju priči je sklenil porotni senat staviti porotnikom tri glavna vprašanja in dodatno vprašanje, če je presegala po Briclju povzročena škoda nad 400 in tudi nad 40000 kron.

Govorila sta nato dvakrat drž. pravnik dr. Ogoreutz in zagovornik Ravnihar, nakar poda predsednik svetnik Rekar pregled razprave in pouči porotnike o njihovem postopanju.

Bricelj je bil obsojen na 18 mesecev ječe.

Narodno gledišče.

Drama:

Ponedeljek, 31. maja: Pritožne bukve, D. Torek, 1. junija: Pohujšanje v dolini šentflorjanski, E. Sreda, 2. junija: Pritožne bukve, A. Četrtek, 3. junija: Pohujšanje v dolini šentflorjanski, B. Petek, 4. junija: zaprto. Sobota, 5. junija: Dvoboj, D. Nedelja, 6. junija: Pritožne bukve, C.

Opera:

Ponedeljek, 31. maja: zaprto. Torek, 1. junija: Pagliacci. Les Sylphides, A. Sreda, 2. junija: Il Trovatore, D. Četrtek, 3. junija: Vesele žene vindsorske, izven. Petek, 4. junija: Pagliacci. Les Sylphides, B. Sobota, 5. junija: Il Trovatore, E. Nedelja, 6. junija: Vesele žene vindsorske, D.

Odgovorni urednik Jože Rutar. Izdajatelj konzorcij »Večernega lista«. Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.